

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2018-06-07 Nr. (25.12-02)-6K-1803149

Kopija
Užsienio reikalų ministerijai

**DĖL EUROPOS KOMISIJOS PASIŪLYMO DĖL 2021–2027 METŲ EUROPOS
SAJUNGOS DAUGIAMETĖS FINANSINĖS PROGRAMOS**

Teikiame Lietuvos Respublikos poziciją dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl 2021–2027 metų Europos Sąjungos daugiametės finansinės programos, kuri bus aptariama š. m. birželio 13 d. vykstančiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarime.

PRIDEDAMA:

1. Pažyma dėl Lietuvos Respublikos pozicijos dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl 2021–2027 m. Europos Sąjungos daugiametės finansinės programos, 4 lapai;
2. Siūlomas Vyriausybės sprendimo projektas, 1 lapas.

Finansų ministras

Vilius Šapoka

Vaida Vilimaitė-Zubrickienė, (8 5) 2194 424, el. p.: vaida.vilimaite-zubrickiene@finmin.lt

PAŽYMA

Dėl š. m. birželio 13 d. Vyriausybės positarime svarstomo klausimo

Dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl 2021-2027 metų Europos Sąjungos daugiamečių finansinės programos

Klausimo esmė. 2018 m. gegužės 2 d. Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl 2021–2027 metų Europos Sąjungos daugiamečių finansinės programos (toliau – DFP). 2018 m. gegužės 29 d. buvo pateikti teisės aktų pasiūlymai dėl ES sanglaudos politikos, o birželio 1 d. – dėl Bendrosios žemės ūkio politikos.

Europos Komisijos pasiūlymo analizė ir siūloma Lietuvos Respublikos pozicija svarbiausiais DFP klausimais (pozicija bus tikslinama derybų eigoje ir atsiradus naujiems teisės aktų pasiūlymams):

Sanglaudos politika:

Europos Komisijos (EK) pasiūlymas ir jo vertinimas:

- Visiškai nepriimtinas lėšų Lietuvai mažinimas 24%, iki 5,6 mlrd. eurų (2018 m. kainomis).
- ES bendrasis finansavimas Lietuvai mažinamas nuo 85% iki 55% – struktūriniams fondams (ERPF ir ESF) ir nuo 85% iki 70% – Sanglaudos fondui (iš kurio finansuojami dideli infrastruktūros projektai, įskaitant Rail Baltica). Tai – per staigus nacionalinio indėlio augimas, per didelė našta nacionaliniam biudžetui.
- Lietuvai pasiūlytas griežtesnis paramos dydžio ribojimas iki 1,55% šalies BVP (skirtas išvengti ekonomikos perkaitimo) yra nepagrįstas (šiuo metu Lietuvai taikomas 2,59% ribojimas).

Siūloma pozicija deryboms:

- Regionui vystantis turi būti užtikrintas ne staigus, o laipsniškas lėšų mažėjimas – keltina ir 1,55% riba, ir švelnintinas 24% sumažinimas. Priešingu atveju kyla rizika tolesnei regiono konvergencijai, didėja tikimybė pakliūti į “vidutinių pajamų spąstus”, o tai tik dar labiau paspartintų emigracijos tempus.
- Sanglaudos politikos įgyvendinimas turi remtis naujausia NUTS2 regionų klasifikacija. Lietuva jau dabar turi du statistinius regionus (Sostinė ir Vidurio Vakarų Lietuva), o ne vieną, kaip yra pradiniam EK pasiūlyme. Svarbu, kad derybų eigoje atnaujintame EK pasiūlyme tai būtų atspindėta.
- Siektina didinti ES bendrąjį finansavimą, visų pirma, dideliems infrastruktūros projektams, finansuojamiems iš Sanglaudos fondo.

Bendroji žemės ūkio politika (BŽŪP):

EK pasiūlymas ir jo vertinimas:

- Tiesioginės išmokos Lietuvai didėja 5,8% (iki 3,344 mlrd. eurų, 2018 m. kainomis) – vertiname EK pastangas, tačiau pasiūlymas – nepakankamas tiesioginių išmokų konvergencijai užtikrinti (2027 m. pasieksime tik 79% ES išmokų vidurkio).
- Kaimo plėtros fondas Lietuvai mažėja 26% (iki 1,214 mlrd. eurų, 2018 m. kainomis) – visiškai nepriimtina.
- Kaimo plėtros fondui nuo 85% iki 43% mažinamas ES bendrasis finansavimas – per staigus nacionalinio indėlio augimas, per didelė našta nacionaliniam biudžetui.

Siūloma pozicija deryboms:

- Tik visišką konvergencijos proceso užbaigimą galime laikyti priimtinu rezultatu. Todėl siektina užtikrinti vienodas sąlygas visiems ES ūkininkams, nes kaštai visose ES regionuose yra vienodi.
- Siektina, kad kaimo plėtros lėšos Lietuvai mažėtų palaipsniui, o ne drastiškai (-26%), kaip pasiūlyta EK.

- Neremiamie EK argumentų, kad bendras ES biudžeto lėšų mažinimas kaimo plėtrai bus kompensuotas nacionalinio bendrojo finansavimo didinimu.

Ignalinos atominės elektrinės uždarymas:

EK pasiūlymas ir jo vertinimas:

- EK pasiūlė 552 mln. eurų, kas yra tik 70% prašytos sumos (prašėmė 780 mln. eurų einamosiomis kainomis). Visas poreikis iki 2038 m. – 1,331 mlrd. eurų (einamosios kainos, 3% infliacija).
- EK siūlo didinti nacionalinį bendrąjį finansavimą – tikslus skaičius kol kas nežinomas, bet neformaliai kalbama apie 20% nacionalinį indėlį, skaičiuojant nuo programos įgyvendinimo pradžios.

Siūloma pozicija deryboms:

- Tai didžiulės apimties beprecedentis projektas, kuriam pilnai įgyvendinti (iki 2038 m.) reikalinga nenutrūkstama ES parama.
- Turint per mažą finansavimą kyla grėsmė neužbaigti reaktorių išmontavimo darbų (o pradėjus išmontuoti – procesas nesustabdomas).
- Skaičiuojamas ES finansavimo poreikis IAE uždarymo darbams yra paremtas 2014 m. patvirtintu ir su EK suderintu „Galutiniu IAE eksploatavimo nutraukimo planu“.
- Lietuva visuomet užtikrino stabilų nacionalinį finansinį indėlį į eksploatavimo nutraukimą, o nuo 2017 m. išsipareigojo išlaikyti esamą padidintą nacionalinio finansavimo lygį – ne mažiau nei 14% IAE eksploatavimo nutraukimo išlaidų. Tokio dydžio indėlis – didelė našta Lietuvai ir artimiausiu metu nematome galimybių jo reikšmingai didinti.

Europos infrastruktūros tinklų priemonė (CEF) ir Karinio mobilumo fondas:

EK pasiūlymas ir jo vertinimas:

- EK siūlo išlaikyti panašaus dydžio (10 mlrd. eurų, 2018 m. kainomis), kaip 2014–2020 m., Sanglaudos fondo dalies pervedimą į CEF. Iš šio „voko“ yra finansuojamas Rail Baltica projektas (2014–2020 m. skirta 342 mln. eurų).
- Iki 2023 m. gruodžio 31 d. 70% į CEF perkeltų lėšų būtų skirstomos pagal nacionalinius vokus, o 30% perkėlimo – prieinama visoms valstybėms narėms (VN). Nuo 2024 m. sausio 1 d. VN nepanaudotos „vokų“ lėšos taip pat būtų prieinamos visoms VN.
- EK siūlo nuo 85 iki 70% sumažinti ES bendrąjį finansavimą Sanglaudos fondo projektams.
- Sukurtas naujas Karinio mobilumo fondas, iš kurio galės būti finansuojamas transporto infrastruktūros pritaikymas bendrai civiliniams-kariniams tikslams (ES lygiu 5,7 mlrd. eurų, 2018 m. kainomis).

Siūloma pozicija deryboms:

- Siektina didinti ES bendrąjį finansavimą, visų pirma, dideliems infrastruktūros projektams, finansuojamiems iš Sanglaudos fondo. Atsižvelgiant į Rail Baltica projekto apimtį (1,8 mlrd. eurų vien Lietuvos daliai) ir dėl mažėjančio ES indėlio, šio projekto gali nepavykti pabaigti per kitą programavimo laikotarpį.
- CEF rėmuose „Rail Baltica“ turėtų būti tarp prioritetinių projektų, siekiant užtikrinti reikiamą ES finansavimą. Taip pat būtina numatyti europinės vėžės finansavimą Vilniaus jungčiai.
- Tikimės, kad Karinio mobilumo fondas galės pasitarnauti ir „Rail Baltica“ projekto įgyvendinimui.
- Lietuvos poreikiai pritaikyti transporto infrastruktūrą kariniam mobilumui – 420 mln. eurų (keliai ir geležinkeliai, be Rail Baltica).
- Elektros tinklų sinchronizacijai su Lenkija reikės apie 720 mln. eurų (reikalingas ES indėlis – apie 50% sumos).

Sienų apsauga ir migracija:

EK pasiūlymas ir jo vertinimas:

- Išorės sienų valdymui kitoje DFP skiriamas didesnis finansavimas, siekiant užtikrinti efektyvų migracijos srautų valdymą, o kartu ir ES saugumą.
- Lietuvai skiriama suma – kol kas nežinoma (pasiūlymas bus pateiktas birželio viduryje).

Siūloma pozicija deryboms:

- Lietuva turi vieną ilgiausių išorės sausumos sienų. Derybose turėtų būti įvertinti išorės sausumos sieną turinčių valstybių poreikiai ir jiems skiriamas adekvatus ES finansavimas.
- Siekiant užtikrinti vienodai aukštą ES išorės sienos kontrolės lygį, Lietuva ragina ES mastu nustatyti vieningus sausumos sienų stebėjimo standartus. O tiems standartams užtikrinti bei išorės sienos stebėjimo priemonėms diegti turi būti skiriama ES parama.
- Kaliningrado supaprastintos tranzito schemos finansavimo poreikis 2021–2027 m. – 215 mln. eurų (einamosiomis kainomis).

Išorės santykiai ir kaimynystė:

EK pasiūlymas ir jo vertinimas:

- Sukuriamas naujas instrumentas „Kaimynystė, vystymasis ir tarptautinis bendradarbiavimas“, sujungiantis į vieną dabar atskirai veikiančius instrumentus.
- Bendrai išorės veiksams biudžetas didėja 1,3 karto, tačiau kol kas nėra aišku, kiek bus numatyta Europos kaimynystės instrumentui (ENI). Teisės akto pasiūlymas bus pateiktas birželio viduryje.

Siūloma pozicija deryboms:

- Siekti, kad derybų metu ENI būtų išskirtas į atskirą ES biudžeto eilutę.
- ENI turėtų būti skiriama pakankamai lėšų, užtikrinamas instrumento matomumas bei išlaikoma pakankama lėšų proporcija Rytų kaimynystei.

Ekonominės ir pinigų sąjungos gilinimas:

EK pasiūlymas ir jo vertinimas:

- Naujai Paramos reformoms programai (kuri apims paramą reformoms, techninę paramą ir paramą konvergencijai) siūloma skirti 25 mlrd. eurų (einamosiomis kainomis).
- Parama reformoms (22 mlrd. eurų) prealokuojama valstybėms narėms. Paskirstymo raktas pagrindas – gyventojų skaičius. Lietuvai tektų 0,62% arba 136 mln. eurų.
- Kuriamą naują Europos investicijų stabilizavimo funkciją, kurios paskirtis – paskolos viešosioms investicijoms ir palūkanų kompensavimas didelius asimetrinius finansinius sunkumus patiriančioms valstybėms (euro zonos narėms ir šalims dalyvaujančioms ERMII).
- Maksimali paskolų apimtis ES lygiu – 30 mlrd. eurų (lėšos mobilizuojamos rinkose).
- Palūkanų kompensavimas būtų finansuojamas iš senjoražo pajamų (6% nuo šalies pajamų iš pinigų politikos). Preliminariu vertinimu, Lietuvos įnašas sudarytų apie 3,5 mln. eurų kasmet.

Siūloma pozicija deryboms:

- Kyla klausimas dėl naujos stabilizavimo funkcijos persidengimo su dabar sėkmingai veikiančiais instrumentais – pvz., Europos stabilumo mechanizmu, Europos investicijų banko ir Europos strateginių investicijų fondo paskolomis.
- Turime abejonių dėl naujos Reformų rėmimo programos, kuri kuriama Sanglaudos politikos sąskaita ir dubliuotų dabar Sanglaudos politikos lėšomis finansuojamas veiklas.

- Struktūrinėms reformoms įgyvendinti yra parankesnis „pasidalijamojo valdymo“ metodas (kuris taikomas Sanglaudos politikos atveju), užtikrinantis struktūrinių reformų „nuosavybės jausmą“ ir kartu ES dalyvavimą, esant poreikiui.

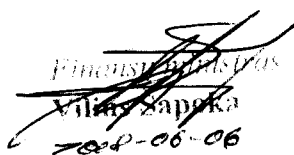
Nuosavi ištekliai:

EK pasiūlymas ir jo vertinimas:

- Didinamos nuosavų išteklių viršutinės ribos mokėjimams ir įsipareigojimams iki atitinkamai 1,29% (šiuo metu 1,20%) ir 1,35% (šiuo metu 1,29%) 27 ES valstybių narių bendrųjų nacionalinių pajamų (toliau BNPj). Dėl to didės valstybių narių įmokos į ES biudžetą, preliminarium vertinimu, vidutinė metinė Lietuvos įmoka didėtų nuo 410 mln. iki 580 mln. eurų.
- išlaikyti nepakitusių muitų, kaip ES tradicinius nuosavus išteklius, bet iki 10% sumažinti procentinę dalį, kurią valstybės narės pasilieka surinkimo išlaidoms padengti (šiuo metu taikoma 20%);
- išlaikyti BNPj nuosavus išteklius balansuojančiais ištekliais. Po reformos BNPj turėtų sumažėti nuo 71% iki 58%.
- supaprastinti pridėtinės vertės (toliau – PVM) mokesčiu pagrįstus nuosavus išteklius.
- palaipsniui panaikinti korekcijas.
- įtraukti šiuos naujus ES nuosavus išteklius:
 - o bendros konsoliduotosios pelno mokesčio (toliau – CCCTB) bazės dalį (3%);
 - o Europos apyvartinių taršos leidimų (toliau – ATL) prekybos sistemos aukcionų pajamų dalį (20%);
 - o mokestį už neperdirbtą plastiko pakuočių atliekas (0,80 EUR/kg)

Siūloma pozicija deryboms:

- ES nuosavų išteklių sistema turi būti paprasta, skaidri, užtikrinti vienodą valstybių traktavimą ir remtis bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis (BNPj) pagrįstu nuosavu išteklumi bei tradiciniais nuosavais ištekliais (muitais).
- Pritariame, kad būtina supaprastinti statistinį PVM bazės nuosavą išteklių, tačiau vertiname pasiūlymo finansinį poveikį.
- Šiame etape negalime pritarti naujam nuosavam ES biudžeto ištekliai, skaičiuojamam nuo Bendros konsoliduotosios pelno mokesčio bazės, kadangi bendrų ES pelno apmokestinimo taisyklių nustatymo pagrindumas kvestionuojamas ir jų galimo poveikio vertinimas šiuo metu dar tik vyksta.
- Dar analizuojame pasiūlymą dėl neperdirbtomis plastiko pakuotėmis paremto nuosavo ištekliaus.
- Negalime pritarti naujam ATL paremtam ištekliai, nes iš prekybos ATL gaunamos pajamos – svarbus nacionalinių priemonių kovos su klimato kaita ir energetikos srityje finansavimo šaltinis.

 Vilija Šapoka
 2024-06-06